

Modern education and development
**GLOBAL O‘TISH DAVRIDA KOREYA - MARKAZIY OSIYO
HAMKORLIGINING ISTIQBOLLI YO‘NALISHI**

Nodirbek G‘oibnazarov

[*nodirbekgoibnazarov@gmail.com*](mailto:nodirbekgoibnazarov@gmail.com)

Guliston davlat pedagogika instituti talabasi

ANOTATSIYA: *Mintaqamiz davlatlari mustaqilligini, Osiyo-Tinch okeani mintaqasida birinchi bo‘lib Janubiy Koreya tan oldi. O‘zbekiston mustaqilligini, 1991- yil 30-dekabrda, qolgan davlatlarning esa 1992- yilda mustaqilligini tan olgan va o‘sha yili rasmiy diplomatik aloqalarni o‘rnatgan. O‘sha davrdan boshlab munosabatlar rivojlanib kelmoqda. Bugungi maqolamiz orqali Janubiy Koreya bilan munosabatlar tarixini va tomonlarning hamkorlikdan ko‘zlangan maqsadlarni o‘rganishga harakat qilamiz.*

Kalit so‘zlar: *Deglobalizatsiya, ikkinchi avlod elitasi, AKT, Osiyo – Tinch okeani mintaqasi, global inqirozlar, global o‘zgarishlar, 5+1.*

KIRISH: Janubiy Koreya va Markaziy Osiyo davlatlari 1992-yilda rasmiy diplomatik munosabatlar o‘rnatgan. Diplomatik munosabatlar o‘rnatilganidan buyon o‘tgan 32 yil davomida Koreya va Markaziy Osiyoning beshta davlati ikki tomonlama munosabatlarni rivojlantirishga katta kuch va e‘tibor qaratdi. Xususan, oliy darajadagi rasmiylar o‘rtasida sammitlar o‘tkazish, uzluksiz almashinuv va hamkorlikni yo‘lga qo‘yish orqali munosabatlarni rivojlantirishga intildik va bu jarayonda iqtisodiy hamkorlik bo‘yicha turli loyihalarni ilgari surdik va salmoqli natijalarga erishdik. Bundan tashqari, Markaziy Osiyo va Koreya o‘rtasidagi hamkorlik aloqalarini barqaror rivojlantirish uchun Koreya - Markaziy Osiyo hamkorlik forumi hamda kotibiyat tashkil etildi va faoliyati muntazam yo‘lga qo‘yildi. Ushbu <5+1> hamkorlik tizimi nafaqat Koreya va Markaziy Osiyo o‘rtasidagi hamkorlikni institutsionalizatsiya qilish uchun asosiy boshqaruv tizimi sifatida o‘zini namoyon

Modern education and development

qildi, balki Koreyaning Yevroosiyo hamkorlik tashkiloti vakillik vazifasini ham bajarmoqda. Bundan tashqari, 2019- yilda Koreya va Markaziy Osiyoning uchta davlati Qozog‘iston, O‘zbekiston va Turkmaniston o‘rtasida bo‘lib o‘tgan sammit bilan ikki tomonlama hamkorlik kanali;

Koreya – O‘zbekiston ishchi guruhi ,

Koreya – Qozog‘iston ishchi guruhi ,

Koreya – Turkmaniston ishbilarmonlar kengashi tashkil etildi.

2020-yil iyun oyida “ Koreya - Markaziy Osiyo iqtisodiy kengashi ” tashkil etildi, 2021-yilda Koreya - Markaziy Osiyo hamkorlik forumi vazirlar darajasiga ko‘tarildi. 2021-yilda tomonlar hamkorlikni kengaytirishga qaror qilar ekan, Markaziy Osiyoning uchta davlati O'zbekiston, Qirg'iziston va Tojikiston hamkorlikning ustuvor hamkorlariga aylandi. Koreya va Markaziy Osiyo mamlakatlari o‘rtasidagi hamkorlik sog‘liqni saqlash , madaniyat , ta’lim , qishloq xo‘jaligi , raqamli , yashil va sanoat infratuzilmasi yo‘nalishlarida kengaymoqda .

Ma'lumki , hozirgi tashqi muhit avvalgi davrdan butunlay boshqacha shakl ko'rsatmoqda. Chunki yangi tashqi muhit vujudga kelishi bilan hamkorlik uchun shart-sharoitlar tez o'zgarib bormoqda. Bir so'z bilan aytganda, biz hozirda " global o'zgarishlar " davri va " global murakkab inqiroz " davriga duch kelmoqdamiz. Bu iboralarning birinchisi raqamli va yashil iqtisodiyotga o'tishni nazarda tutsa, ikkinchisi yirik global inqiroz davom etayotgan paytda yangi inqirozlar bir-biriga mos keladigan hodisaga ishora qiladi. Boshqacha qilib aytganda , iqlim inqirozi , sog'liqni saqlash inqirozi , harbiy xavfsizlik inqirozi, iqtisodiy xavfsizlik inqirozi va boshqalar, masalan , iqlim o'zgarishi , COVID- 19 pandemiyasi , Rossiya va Ukraina o'rtasidagi urush , Isroil va HAMAS o'rtasidagi urush va Amerika Qo'shma Shtatlari va Xitoy o'rtasidagi ziddiyat bir vaqtning o'zida mavjud global inqirozdir . Biroq, bu borada global miqyosda yangi muammolar paydo bo'lishi juda muhimdir. Buni keng miqyosda besh toifaga bo'lish mumkin.

Modern education and development

Birinchidan, Rossiya va Ukraina o'rtasida urush boshlanganidan beri global jamiyatda yangi tuzilma va muhit, jumladan bo'linish va mojarolar yaratilmoqda.

Ikkinchidan, globallashtirish davrining asosiy nutqi bo'lgan integratsiya va o'zaro bog'liqlik ma'nosi sezilarli darajada kamayishi natijasida deglobalizatsiya hodisasi yuzaga keladi.

Uchinchidan, yangi turdagi Sovuq urush blokadasi, uzilish va qiymatga asoslangan fraksiyalash davom etmoqda. Natijada demokratik va avtoritar davlatlar o'rtasida raqobat va qarama-qarshilik tuzilmasi shakllanmoqda.

To'rtinchidan, mavjud global qiymat zanjiri o'rniga "toza ta'minot zanjiri" yoki "do'stona tarmoq" kabi ta'minot zanjirini qayta tashkil etish tezlamoqda.

Beshinchidan, global inqirozni tugatish uchun xalqaro hamkorlik muhiti tez o'zgarib bormoqda. Millatchilik va proteksionizm tendensiyalarining kuchayishi, ko'p qirralilik va xalqaro tashkilotlar rolining zaiflashishi, geosiyosiy inqirozlar tashqi hamkorlik muhitiga jiddiy cheklovlar bo'lib xizmat qilmoqda.

Koreya - Markaziy Osiyo kooperativ boshqaruvini takomillashtirish:

Koreya va Markaziy Osiyo mamlakatlari misolida yangi tashqi muhit va hamkorlikka bo'lgan talab asosida kooperativ boshqaruvni takomillashtirish vaqti keldi. Mavjud kooperativ boshqaruvni har tomonlama ko'rib chiqishdan tashqari, g'alaba qozongan hamkorlik va barqaror munosabatlarni rivojlantirish uchun yangi kooperatsiya tizimini yaratish alohida muhim vazifadir. Bu borada hozir muhokama qilinayotgan "Koreya – Markaziy Osiyo tahlil markazlari forumi" ni yaqqol misol qilib keltirish mumkin. Koreya - Markaziy Osiyo tahlil markazlari forumining boshlanishi muhim oqibatlarga olib kelishi mumkin. Avvalo, bu vaqtni bildiradi. 2022-yil Koreya va Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasida diplomatik aloqalar o'rnatilganining 30- yilligi nishonlanadigan tarixiy yil bo'lsa, 2023-yil Koreya va Markaziy Osiyo munosabatlarining yangi kelajagining keyingi 30 yillik boshlanishining birinchi yili bo'ldi. Shu sababli, yangi

Modern education and development

kooperativ boshqaruvni o'rnatish kelajakdagi hamkorlikni jiddiy muhokama qilish uchun muhim tayyorgarlik ishidir .

Ikkinchidan , bu siyosatga ta'sir qiladi . Yangi xalqaro muhit, ichki va tashqi hamkorlik sharoitidagi o'zgarishlarni har tomonlama hisobga olgan holda , Koreya - Markaziy Osiyo munosabatlarini rivojlantirish yo'nalishlarini belgilash va hamkorlikning asosiy loyihalarini qisqa muddatli, o'rta va uzoq muddatli istiqbolga mo'ljallangan hamkorlikni aniqlashda yangicha yondashuv zarur. Global , ko'p tomonlama , mintaqaviy va ikki tomonlama darajadagi vazifalar va ijodiy g'oyalar talab qilinadi .

Uchinchidan , bu institutsional ma'noga ega . Koreya - Markaziy Osiyo diplomatik munosabatlarining 30 yillik faoliyati davomida erishilgan asosiy yutuqlar qatoriga kelgusi 30 yilga tizimli tayyorgarlikni rivojlantirish va kuchaytirish maqsadida hamkorlik platformasini tashkil etish kiradi.

To'rtinchidan , siyosiy ahamiyatga ega. Hukumatning roli va ta'siri kuchli bo'lgan Markaziy Osiyoning milliy xususiyatlarini hisobga olgan holda, hukumatlararo maslahat kanallarini birlashtirish va Koreya – Markaziy Osiyo tahlil markazlari o'rtasida o'zaro ishonchli institutsional asosni tashkil etish Koreya – Markaziy Osiyo munosabatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. va iqtisodiy hamkorlik uchun foydali poydevor bo'lishi mumkin .

Oxir oqibat, Koreya – Markaziy Osiyo tahlil markazlari forumi Markaziy Osiyodagi yangi o'zgarishlarni; ikkinchi avlod yetakchilari va shakllanayotgan elita kuchlarining paydo bo'lishi , yangi milliy strategik yo'nalishlarning belgilanishini faol aks ettiradi. Bu Koreya hukumatiga Markaziy Osiyoning ikkinchi avlod elitasi bilan yaqin va mustahkam aloqalar o'rnatishga yorda beradi. Shuningdek, u Koreya hukumatining Yevroosiyo tarmog'ini kengaytirishga va " global markaz " ni qurishga hissa qo'shishi mumkin. Kelgusi 30 yilga tayyorgarlik ko'rish nuqtai nazaridan Koreya va Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasidagi hamkorlik yo'nalishi quyidagi omillarni har tomonlama hisobga olishi kerak .

Modern education and development

Birinchiidan , o'zaro manfaatli hamkorlik loyihalarini faol ravishda kashf etish va targ'ib qilish kerak . Eng muhimi, Koreyaning iqtisodiy rivojlanish tajribasi va nou-xausini o'tkazish , xalqaro iqtisodiy muhitdagi o'zgarishlarni hamda Markaziy Osiyo davlatlarining milliy rivojlanish va iqtisodiy hamkorlikka qo'yilayotgan yangi talablarini aks ettirish , o'zaro o'sish uchun “yutuq-yutuq” hamkorlik sherikliklarini yo'lga qo'yish zarur .

Ikkinchiidan , eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirishda hamkorlik qilish yo'llarini o'rganishimiz mumkin. Xususan, eksport ishlab chiqarishni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan asosiy bilim va texnologiyalarni uzatish va topshirishni faollashtirish, Markaziy Osiyo sanoat tuzilmasini diversifikatsiya qilish va modernizatsiya qilish. Koreyaning texnik ta'lim va startap institutlarini Markaziy Osiyoga kirishi uchun qo'llab-quvvatlashni kengaytirish, shuningdek, bilim va texnologiyalarni targ'ib qilish. Talabalar va ekspertlar almashinuvi orqali rivojlanish, inson kapitalini kengaytirish, yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish va kichik va o'rta biznesni rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlarni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.

Uchinchiidan, mintaqamiz fuqarolarining hayot sifatini oshirish sohasida hamkorlik chora-tadbirlarini aniqlash va ilgari surish zarur. Masalan , sog'liqni saqlash va tibbiyot, atrof-muhit, qishloq, suv xo'jaligi va ta'lim, transport va logistika aloqalarini mustahkamlash, ma'muriy taraqqiyot va raqamli hamkorlik, AKTga asoslangan shahar infratuzilmasini yaxshilash loyihalari va muvozanatli mahalliy sohalarda modernizatsiya loyihalari amalga oshirilmoqda. Rivojlanish va mintaqaviy rivojlanish misollari kooperativ loyihalarni o'z ichiga oladi .

To'rtinchiidan, global tendentsiyalarga mos keladigan hamkorlik loyihalarini kashf etish va davom ettirish kerak. Raqamli sohada hamkorlik qilish yo'llarini izlash, raqamli sanoatni rivojlantirish uchun aqlli zavodlar va raqamli sog'liqni saqlashni rivojlantirish, raqamli ishchi kuchini yetishtirish uchun dasturchilar va axborotni boshqarish bo'yicha mutaxassislarni tarbiyalash, internet tarmoqlarini rivojlantirish va boshqa sohalarda hamkorlikni davom

ettirish, raqamli infratuzilmani yaratish uchun elektron tijorat tizimlarini ishga tushirish zarur.

XULOSA: Xulosa qilib aytganda Janubiy Koreya bilan hamkorlik mintaqa davlatlarining salohiyatini oshirishga yordam berishi mumkin. Misol uchun aytib o'tish joizki, Markaziy Osiyo davlatlari orasida eng ko'p aholiga ega davlat sifatida O'zbekistonda inson kapitali sohasida Koreys tajribasidan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Koreya tajribasidan unumli foydalangan holda AKT, ta'lim, raqamli va yashil sanoat sohasida yaxshi natijalarga erishish mumkin. Lekin shu bilan birga Koreyaning mintaqa tabiiy zahiralarga bo'lgan ehtiyojini unutmaslik kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. S.Safojev. Markaziy Osiyyoda geosiyosat. Toshkent – 2005.
2. R.Farmonov. O'zbekiston geosiyosati. Toshkent – 2012.
3. N.G'olibnazarov. Geosiyosat fonida Markaziy Osiyoning ro'li. Analysis of world scientific views Internatioal Scientific Journal. 2023.
4. O'. G'aybullayev. Markaziy Osiyoning jahon geosiyosatida tutgan o'rni. Analysis of world scientific views Interational Scientific Journal.2023.